

Poljska katoliško-narodna zavest.

Kako se tudi v onem delu Poljske, ki je pod prusko vlado, vzbuja narodna zavest, ne da bi se izgubljal katoliški značaj narodov, o tem piše uredništvu odličen Poljak in pisatelj s Pruskega Šleskega meseca januarja.

»Dolgo Vam nisem pisal, in skoro nevljudno je to. A delo, delo! — — Dosedanji odgovorni urednik lista »Katolika«, gospod Koraszewski, je ustanovil v Opolju nov poljski časopis: »Gazeta Opolska«. Izprevidel je namreč, da treba valove ponemčevanja zaježiti tam, kjer so najsilnejše razdirali. Na zemljevidu lahko vidite, da leži Opolje (Opole = zaseka, preska) skoro na meji Zgornjega Šleskega; zato loči ponemčene dele od poljskih pokrajin Šleskih. Gotovo je, da stari ljudje okrog Briega in proti Vratislavi še poljski govoré, a njih otroci in vnuki ne več. Razvidno je torej, da ponemčevanje napreduje od Vratislave sem, in da je omenjeni časopis »Gazeta Opolska« res potreben. Seveda je sedaj še težko, ker ljudstvo še ni vzbujeno, vendar je število naročnikov naraslo do 900. Pač je to število v primeri z ondotnim prebivalstvom še majhno. Zaupanje v Boga nas ojačuje. — — Imamo torej enega bojevalca več: Bog daj zmago!

Gledé na duha našega naroda nadejamo se srečne bodočnosti. Kakih 25 let sém opazujemo tako napredovanje, da bi se nam vsakdo čudil, ki bi to poznal. A mi smo mirni in tihi. Naša stara navada je namreč, da ne obešamo ničesar na veliki zvon. Ne vem, ali sem Vam že pisal, da smo o binkošti romali v Krakov in da smo bili jako ljubeznivo sprejeti od ondotnih prebivalcev. To romanje je bilo neizmerno pomenljivo za vzbujanje ljubezni do materinskega jezika pri mojih deželanih. Bilo je to tudi potrebno, zakaj pred štirimi meseci nas je zadel udarec od neke strani, od katere se nismo nadejali. Gotovo sta Vam znana dva razglasa meseca septembra od našega mil. knezoškofa dr. Kopp-a. Bila sta v »Katolik-u« in tudi v praški »Politiki«. Bili smo v hudi zadregi. Ni bilo možno ju

odobravati, a tudi grajati ni bilo primerno in dovoljeno. »Katolik« je objavil oba brez premembe, potem pa objavil nekaj dopisov, razložil načela svete katoliške cerkve in glavne točke onih razpisov, dalje je razkazal naravno in čeznaravno pravico ljudstva do materinskega jezika. Krakovski kardinal Dunajewski je poslal ona razpisa sv. očetu ter bode menda ta mesec zastopal osebno to reč v Rimu.

— — Toda take stvari nas nikakor ne ovirajo v delovanju za dobro idejo, marveč nas še vнемajo. Samo Bog nam pomaga, on vodi delovanje ljudstva v najhujšem boju, da se naposled vse obrne k dobremu.

Ni še dovolj sovražnikov, v poslednjem času se moramo boriti še s socijalnimi demokrati. Od 1. januarja izhaja v Berlinu poljski socijalno-demokratski list, katerega urejujejo nemški socijalisti.

Torej boj, povsod boj — in to je dobro; za našo stvar je boj potreben. On nas očičuje in jači.

I. I.

Češko društvo „Vlast“.

Nikakor ne nameravamo govoriti o političnih razmerah čeških, ki so dovolj žalostne. Oziramo se le na prosveto in kar je z njo združeno.

Za prosveto češkega naroda v katoliško-narodnem zmislu se trudi jako vrlo društvo »Vlast«, katero izdaje časopis z istim imenom.

Društvo »Vlast« se je osnovalo pred 7 leti. Bili so udje skoro brez izjeme sami duhovniki. Kakor je težak vsak začetek, bil je težak tudi za novo društvo. Imelo je veliko nasprotnikov. »Kaj bode storili, ker vas je tako malo? Kaj mislite doseči s svojim časopisom? Toliko jih izhaja, da še skoraj naročnikov nimajo; nihče ga ne bode čital.« Take in enake besede je moral slišati vsak društvenik vselej, ako je vabil druge, naj pristopijo. In kaj se je zgodilo? Število ustanovnikov, ki so že plačali ali bodo še le plačali 50 gld., zrastle je letos na 854, dasi jih je še lansko leto bilo samo 316. To nam kaže, da so se katoličani vzdramili iz spanja, da so se katoličani začeli zavedati, kakšna

nevarnost jim preti. Časopis pa, ki ga društvo izdaja, sme se primerjati najlepšim češkim listom in ima čez 3000 naročnikov.

To pa ni jedina delavnost društva. Znano je, s kako vnemo podpirajo sovravniki sv. vere pisatelje. Katoliški pisatelj pa še mora največkrat zanašati sam na-se. Društvo »Vlast« je torej začelo delovati na to, da bi se ustanovilo novo društvo, ki bi podpiralo katoliške pisatelje. Ime tega društva je: »Fond pro katolické spisovatele« in vodi je odbor »Vlasti«. Podpornina je velika, ustanovni udje morajo plačati 100 gld., pa vendar so ustanovniki in podporniki plačali že 9000 gld. To je gotovo velika svota, če pomislimo, da vabita k pristopu le »Čech« in »Vlast«. Na Češkem je še eno tako društvo, »Maj«, ki pa ni za katoliške pisatelje, — in dasi vabijo k pristopu skoro vsi češki listi, ima vendar le tretjino toliko imovine kakor zgoraj imenovano, namreč 3000 gld.

Še nekaj nam je treba omeniti o delovanju našega društva v prejšnjih letih. Ker se dandanes veliko bere, piše se tudi veliko, pa žal tudi veliko slabega. Češka pismenost je dosti obširna. Izšlo je in še izhaja veliko časopisov, povestij in romanov, v katerih se podaje ljudstvu samo blato. Časi zmoti katoličana nedolžni naslov ali reklama, in on kupi slabo knjigo, katero posodi morda drugemu, predno jo je sam prebral. Društvo »Vlast« je torej pozvalo svoje prijatelje, naj presodijo dosedaj izšle knjige, da bi se razvrstile med dobre in slabe in med koristne in škodljive. Prosil jih je tudi, naj bi mu pošiljali dobre knjige, da bi se mogle ustanovljati knjižnice za ljudstvo. Kritikov se je oglasilo mnogo in tudi knjige dohajajo pogostoma, tako, da se je ustanovilo že več knjižnic. Kar smo povedali, kaže jasno, da je društvo »Vlast« nastopilo pravo pot do zboljšanja katoliške stvari na Češkem.

Po tej poti je hodilo društvo tudi v minulem letu. Njegov odbor je sklenil dvojico važnih rečij. Prva se tiče »Čecha«. »Čech« je jedini katoliški dnevnik na

Češkem. Boriti se mora z drugimi dnevniki, tedniki in mesečniki, kateri so vsi dobro podpirani. Dosedaj ni mogel izvrševati svoje naloge. Tega pa niso krivi njegovi izdajatelji in uredniki. Izdajatelj je izdajal »Čecha« z izgubo. Uredniki, katerim je stala na strani peščica dopisovalcev, tudi niso mogli vsega storiti. Zato je sklenilo naše društvo, da pomore temu listu. Odbor je določil precej veliko svoto, da se razširi uredniško osebje, in da se dobé redni dopisovalci na Dunaju in v Brnu. Razun tega je pozval vse zveste katoličane, naj »Čecha« podpirajo z dopisovanjem in naročevanjem. Dosedaj se je oglasilo 31 dopisovalcev, med katerimi so tudi učitelji in profesorji.

Važna stvar, katero je sklenil lani odbor, tiče se »Vychovatele«, lista, ki podaje spise o vzgoji, kakor nam že ime kaže. Društvo ga je vzelo v svojo last in skrbi za to, da se kolikor mogoče podpira in razširja. Razpisalo je precej velike nagrade za pisatelje. — Urednik temu listu je od novega leta čast. gosp. Fr. P o h u n e k, kapelan pri sv. Štefanu v Pragi, znan pisatelj »Volných listů« v časopisu »Vlast«.

(Dalje.)

H—e.

Ruska akademija v Petrogradu

bode izdala, kakor piše »Vienac« č. 44., nove vire za slovansko zgodovino, z naslovom: »Fontes rerum byzantinorum«. V tej zbirki bodo izšli vsi še ne izdani spomeniki za zgodovino bizantinsko. Zbral jih je V. E. Regelj po knjižnicah Laške, Španske, Francoske, Angleške, Nemške in Ruske. Posebno je dosti gradiva za Rusko in Bolgarsko. Vsa reč je že pripravljena in se bode v štirih knjigah v kratkem v dežel razposlala »Vъ Zapiskahъ imp. akademiâ naukъ LXII., 74.« pa naznanjajo, da bo akademik Kumik priobčil v akademiji svojo novo razpravo o najdenem drobcu arabskega geografa Ibu-Hordadheja, kateri piše o krščanskih Rusih IX. stoletja. *Lekše.*

